

ВІЩЕБСЬКІ РАБОЧІ

ОРГАН ВІЩЕБСЬКАГО АБЛАСНОГО І ГАРАДСЬКОГО ВАНІТАТІВ КП(б)В,
АБЛАСНОГО І ГАРАДСЬКОГО СОВЕТА ДІПУТАТІВ ПРАЦІВНИКІВ

№ 10 (7087)

Нядзеля, 6 лютага 1944 г.

Цана 20 кап.

ЗАГАД

Вярхоўнага Галоўнакамандуючага

Генералу Арміі КОНЕВУ

Генералу Арміі ВАТУЦІНУ

Войскі 2-га Украінскага фронту, перайшоўшы ў наступленне з раёна на поўнач ад Кіраваград у заходнім напрамку, і войскі 1-га Украінскага фронту—з раёна на паўднёвы-ўсход ад Белая Цэркаў ва ўсходнім напрамку, прарвалі вельмі ўмацаваную абарону немцаў, прасунуліся за пяць дзён наступальных баёў насустрач друг другу на кожным напрамку ад 50 да 75 кілометраў і расшырылі прарыв на кожным участку наступлення да 160—175 кілометраў на фронту.

У выніку гэтых аперацый войскі 2-га і 1-га Украінскіх фронтаў злучыліся ў раёне Звенігародка, Шпола і тым самым замкнулі кальцо акружэння вакол групіроўкі праціўніка, дзелючы на поўнач ад гэтай лініі, у саставе дзевяці пахотных і адной танкавай дывізіі.

У ходзе наступлення нашы войскі вызвалілі больш 300 населеных пунктаў, у тым ліку гарады Звенігародка, Шпола, Смела, Багуслаў, Канев і буйныя чыгуначныя вузлы Бобрыйская, Цветкова, Міронаўка.

У баях вызначыліся войскі генерал-лейтэнанта Галаніца, генерал-маёра Рыжова, генерал-лейтэнанта Жмачэнка, генерал-лейтэнанта Трафіменка, генерал-лейтэнанта Карацеева, генерал-маёра Бірукова, генерал-маёра Акіменка, генерал-маёра Фаменка, генерал-маёра Шмыго, генерал-маёра Пузікава, кавалерысты генерал-маёра Селіванава, танкісты генерал-палкоўніка танкавых войск Ротмістрава, генерал-лейтэнанта танкавых войск

Краўчэнка, генерал-маёра танкавых войск Кірычэнка, генерал-маёра танкавых войск Палазкова, генерал-лейтэнанта танкавых войск Алексеева, генерал-лейтэнанта танкавых войск Волкава, артылерысты генерал-палкоўніка артылерыі Варанцова, генерал-лейтэнанта артылерыі Фміпа, генерал-маёра артылерыі Гусарава, генерал-маёра артылерыі Фаустава, генерал-маёра артылерыі Глебава, генерал-маёра артылерыі Лебедзева, палкоўніка Зыкава і лётчыкі генерал-лейтэнанта авіяцыі Красоўскага і генерал-лейтэнанта авіяцыі Гарувова.

У азнаменаванне атрыманай перамогі найбольш вызначыўшыся ў баях злучэнні і часці абодвух фронтаў прадставіць да прысваення найменавання „Звенігародскіх“ і да ўзнагароды ордэнамі.

Сёння, 3 лютага, у 20 гадзін сталіца нашай Радзімы Масква ад імені Радзімы салютуе доблесным войскам 2-га і 1-га Украінскіх фронтаў, якія прарвалі абарону немцаў і завяргнулі акружэнне буйнай групіроўкі ворага, — дваццацю артылерыйскімі залпамі з двухсот дваццаці чатырох гармат.

За выдатныя баявыя дзеянні аб'яўляю падзяку ўсім кіруемым Вамі войскам, якія ажыццявілі прарыв і ўдзельнічалі ў баях за Звенігародка, Шпола, Смела, Багуслаў і Канев.

Вечная слава героям, паўшым у барацьбе за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы! Смерць нямецкім захватчыкам!

Вярхоўны Галоўнакамандуючы

Маршал Совецкага Саюза

І. СТАЛІН.

3 лютага 1944 года.

ЗАГАД

Вярхоўнага Галоўнакамандуючага

Генералу Арміі ВАТУЦІНУ

Войскі 1-га Украінскага фронту, у выніку імклівага ўдара рухомах злучэнняў і пяхоты і ўмела праведзенага абходнага манёўра авалодалі гарадамі Луцк і Роўна—буйнымі абласнымі цэнтрамі Украіны, а таксама горадам і важным чыгуначным вузлом Здалбунаў.

У баях за авалоданне гарадамі Луцк, Роўна і Здалбунаў вызначыліся войскі генерал-лейтэнанта Пухава, генерал-лейтэнанта Баранава, генерал-лейтэнанта Сакалова, генерал-лейтэнанта Кірухіна, генерал-лейтэнанта Глухава, генерал-маёра Мамсурава, генерал-маёра Васільева, генерал-маёра Хрусталёва, генерал-маёра Зубава, палкоўніка Баршчова, генерал-маёра Паўлава, танкісты генерал-лейтэнанта танкавых войск Новікава, генерал-маёра танкавых войск Каралёва, палкоўніка Пушкарова, артылерысты

генерал-маёра артылерыі Кубеева і сапёры палкоўніка Бараш.

У азнаменаванне атрыманай перамогі найбольш вызначыўшыся ў баях злучэнні і часці прадставіць да прысваення найменаванняў „Луцкіх“ і „Ровенскіх“ і да ўзнагароджання ордэнамі.

Сёння, 5 лютага, у 21 гадзіну сталіца нашай Радзімы Масква ад імені Радзімы салютуе нашым доблесным войскам, авалодаўшым гарадамі Луцк, Роўна, Здалбунаў, — дваццацю артылерыйскімі залпамі з двухсот дваццаці чатырох гармат.

За выдатныя баявыя дзеянні аб'яўляю падзяку ўсім кіруемым Вамі войскам, якія ўдзельнічалі ў баях за вызваленне гарадоў Луцк, Роўна, Здалбунаў.

Вечная слава героям, паўшым у барацьбе за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы!

Смерць нямецкім захватчыкам!

Вярхоўны Галоўнакамандуючы

Маршал Совецкага Саюза

І. СТАЛІН.

5 лютага 1944 года.

X СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР I-га СБЛІКАННЯ

Закон аб стварэнні вайсковых фарміраванняў саюзных рэспублік і аб пераўтварэнні ў сувязі з гэтым Народнага Камісарыята абароны з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі Народны Камісарыят

У мэтах узмацнення абароннай магутнасці Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастаўляе:

1. Устанавіць, што саюзныя рэспублікі арганізуюць вайсковыя фарміраванні рэспублік.
2. Унесці ў Канстытуцыю СССР наступныя дапаўненні:
а) дапоўніць артыкул 14 пункт „ж“ Канстытуцыі СССР пасля слоў „арганізацыя абароны СССР і кіраўніцтва ўсімі ўзброенымі сіламі СССР“ словамі— „устаўленне кіруючых асноў арганізацыі вайсковых фарміраванняў саюзных рэспублік“, і змяніць гэты пункт наступным чынам:

„ж) арганізацыя абароны СССР, кіраўніцтва ўсімі ўзброенымі сіламі СССР, устаўленне кіруючых асноў арганізацыі вайсковых фарміраванняў саюзных рэспублік“;
б) дапоўніць Канстытуцыю СССР артыкулам 18-б наступнага зместу:

„Артыкул 18-б. Кожная саюзная рэспубліка мае свае рэспубліканскія вайсковыя фарміраванні“;
в) дапоўніць артыкул 60 Канстытуцыі СССР пунктам „е“ наступнага зместу:
„е) устаўляе парадак утварэння рэспубліканскіх вайсковых фарміраванняў“;

3. Пераўтварыць Народны Камісарыят абароны з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі Народны Камісарыят.

Старшыня Прэзідыума

Вярхоўнага Савета СССР М. КАЛІНІН.

Сакратар Прэзідыума

Вярхоўнага Савета СССР А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль. 1 лютага 1944 года.

Закон аб прадастаўленні саюзным рэспублікам паўнамоцтваў у галіне знешніх зносін і аб пераўтварэнні ў сувязі з гэтым Народнага Камісарыята Замежных Спраў з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі Народны Камісарыят

У мэтах расшырэння міжнародных сувязей і ўмацавання супрацоўніцтва Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік з другімі дзяржавамі і ўлічваючы ўзросшую патрэбнасць саюзных рэспублік ва ўстаўленні непасрэдных адносін з замежнымі дзяржавамі, Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастаўляе:

1. Устанавіць, што саюзныя рэспублікі могуць уступаць у непасрэдныя зносіны з замежнымі дзяржавамі і заключаць з імі пагадненні.

2. Унесці ў Канстытуцыю СССР наступныя дапаўненні:
а) дапоўніць артыкул 14 пункт „а“ Канстытуцыі СССР пасля слоў „прадстаўніцтва Саюза ў міжнародных зносінах, заключэнне і ратыфікацыя дагавораў“ словамі— „устаўленне агульнага парадку ва ўзаемаадносінах саюзных рэспублік з замежнымі дзяржавамі“, і змяніць гэты пункт наступным чынам:
„а) прадстаўніцтва Саюза ў міжнародных зносінах, заключэнне і ратыфікацыя дагавораў з другімі дзяржавамі, устаўленне агульнага парадку ва ўзаемаадносінах саюзных рэспублік з замежнымі дзяржавамі“;

б) дапоўніць Канстытуцыю СССР артыкулам 18-а наступнага зместу:
„Артыкул 18-а. Кожная саюзная рэспубліка мае права ўступаць у непасрэдныя зносіны з замежнымі дзяржавамі, заключаць з імі пагадненні і абменьвацца дыпламатычнымі і консульскімі прадстаўнікамі“;

в) дапоўніць артыкул 60 Канстытуцыі СССР пунктам „д“ наступнага зместу:
„д) устаўляе прадстаўніцтва саюзнай рэспублікі ў міжнародных зносінах“.

3. Пераўтварыць Народны Камісарыят замежных спраў з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі Народны Камісарыят.

Старшыня Прэзідыума

Вярхоўнага Савета СССР М. КАЛІНІН.

Сакратар Прэзідыума

Вярхоўнага Савета СССР А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль. 1 лютага 1944 года.

Аб першым Намесніку Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР

Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік пастаўляе:

Выбраць тав. Шверніка Нікалая Міхайлавіча першым Намеснікам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

СТАРШЫНЯ ПРЭЗІДЫУМА

ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР М. КАЛІНІН.

САКРАТАР ПРЭЗІДЫУМА

ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль. 1 лютага 1944 года.

Х сесія Вярхоўнага Савета СССР першага склікання

Аб пераўтварэнні Наркамата Абароны і Народнага Камісарыята Замежных Спраў з агульнасаюзных у саюзна-рэспубліканскія наркаматы Даклад тав. В.М. Молатава ў Вярхоўным Совеце СССР 1 лютага 1944 г.

Таварышы депутаты!

Перад Вярхоўным Сове-там пастаўлена пытанне аб пераўтварэнні двух наркаматаў, Наркамата Абароны і Народнага Камісарыята Замежных Спраў, з агульнасаюзных у саюзна-рэспубліканскія наркаматы. Совет Народных Камісараў лічыць гэта пытанне цалкам на-пеўшым.

Справа ідзе не аб звычай-ным пераўтварэнні двух наркаматаў. Справа ідзе, перш за ўсё, аб пастаноўцы новых адкавайных задач перад саюзнымі рэспублікамі. Пастаўлена пытанне аб новых задачах і правах саюз-ных рэспублік, па-першае, у справе абароны нашай краіны, і, па-другое, у галіне знешніх зносін з замежны-мі дзяржавамі і, у сувязі з гэтым, аб важных пераўтвар-эннях у нашай саюзнай дзяржаве.

Да гэтага часу саюзныя рэспублікі ўдзельнічалі ў агульнай справе стварэння, арганізацыі і ўзбраення Чырвонай Арміі. Наша ар-мія стваралася, як агульна-саюзная армія, а асобных вайсковых фарміраванняў рэспублік не існавала. Зараз прапануецца ўнесці вайско-выя фарміраванні рэспублік, якія павінны быць састаў-нымі часткамі Чырвонай Ар-міі. У сувязі з гэтым узні-кае патрэба ў стварэнні Нар-каматаў Абароны ў саюзных рэспубліках, а таксама неаб-ходнасць пераўтварэння агу-льнасаюзнага Наркамата Абароны ў саюзна-рэспуб-ліканскі наркамат.

Пасля стварэння Саюза Со-ветскіх Рэспублік у 1922 гаду знешнія палітычныя зносіны былі сканцэнтраваны цалкам у агульнасаюзным Народ-ным Камісарыяце Замеж-ных Спраў, пры чым асоб-ныя рэспублікі перадалі паўнамоцтвы па знешніх зносінах гэтаму Наркамату.

І. Пераўтварэнне Наркамата Абароны

Пераходжу да пытання аб пераўтварэнні Наркамата Абароны.

Праектам Закона прапа-нуецца ўстанавіць, што са-юзныя рэспублікі арганізу-юць вайсковыя фарміраван-ні рэспублік і што Народ-ны Камісарыят Абароны пе-раўтвараецца з агульнаса-юзнага ў саюзна-рэспублі-канскі. Адпаведна гэтаму прапануецца ўнесці неаб-ходныя дапаўненні ў агуль-насаюзную Канстытуцыю.

У нас і ў цяперашні час існуюць нацыянальныя вай-сковыя фарміраванні ў Чыр-вонай Арміі. У нашай арміі ёсць вайсковыя фарміраван-ні: літоўскія, латышскія, эстонскія, грузінскія, азер-

Зараз урад Саюза прапа-нуе прадаставіць саюзным рэспублікам паўнамоцтвы ўступаць у непасрэдныя зно-сіны з замежнымі дзяржа-вамі і заключаць з імі па-гадненні. Натуральна, што прадастаўленне рэспублі-кам паўнамоцтваў у галіне знешніх зносін выклікае неабходнасць стварэння Наркаматаў Замежных Спраў у саюзных рэспублі-ках і неабходнасць пераўт-варэння агульнасаюзнага Народнага Камісарыята За-межных Спраў у саюзна-рэ-спубліканскі наркамат.

Сэнс прапануемага пе-раўтварэння зусім ясны. Гэ-та пераўтварэнне азначае вялікае расшырэнне дзей-насці саюзных рэспублік, якое стала магчымым у вы-ніку іх палітычнага, эканамічнага і культурнага росту, інакш кажучы — у выніку іх нацыянальнага развіцця. У гэтым нельга не бачыць но-вага важнага кроку ў прак-тычным вырашэнні нацыя-нальнага пытання ў многа-нацыянальнай савецкай дзяр-жаве, нельга не бачыць но-вай перамогі нашай Ленінска-Сталінскай нацыянальнай палітыкі. (Апладысменты).

Аднак, гэта пераўтварэнне стала магчымым не проста ў выніку ўмацавання нашых рэспублік. Яно стала маг-чымым у выніку дасягнутага ўмацавання нашай агульна-саюзнай дзяржавы ў цэлым. Адбыўшася ўмацаванне Савецкага Саюза больш за ўсё пераканальна даказваец-ца тым, як наша Чырвоная Армія, якая нясе ўвесь ця-жар барацьбы з галоўнымі сіламі неабяспечымага во-рага, б'е нямецка-фашысц-кую армію і паспяхова наб-ліжае момант поўнага выг-нання ворага з савецкай тэрыторыі і яго поўны раз-гром. (Апладысменты). Цяпер ужо больш чым відавочна, як скандальна праваліліся разлікі ворага на паражэнне

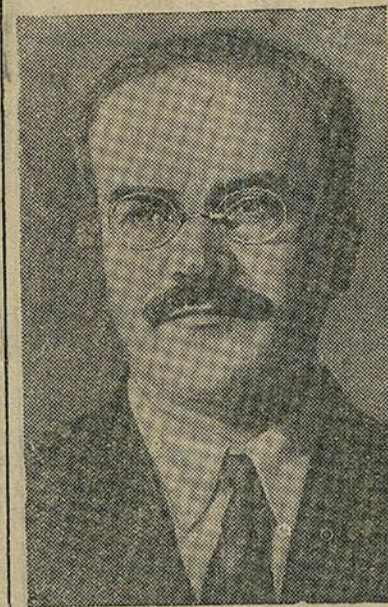
І.

байджанскія, армянскія, ка-захскія і некаторыя іншыя. Некаторыя з гэтых вайско-вых часцей былі створаны ўжо ў часе Айчыннай вай-ны.

Зараз, калі ўсе народы Савецкага Саюза імкнуцца заняць сваё месца ў радах Чырвонай Арміі, для нас мае важнае значэнне ўтвар-энне вайсковых фарміра-ванняў рэспублік.

Як вядома, у царскай Ра-сіі на ваенную службу не прызываліся некаторыя на-цыянальнасці і народнасці. Не прызываліся, напрыклад, узбекі, казахі, таджыкі, турк-мены, кіргізы, большасць народнасцей Паўночнага Каўказа, а таксама народ-

Чырвонай Арміі, і наколькі блізарукімі былі гітлераў-скія разлікі на раз'яднанне

народаў Савецкага Саюза. Наша армія, у якую ўлілі-ся мільёны людзей ад усіх народаў Савецкага Саюза, і якой такую неадзіную да-памогу аказваюць нашы парты-заны ў тылу ворага, з кожным днём усё больш паспяхова даказвае, як ума-цавалася наша краіна, які магутны савецкі лад, як вя-ліка дружба савецкіх на-родаў. (Апладысменты).

Гэта прапанова аб пе-раўтварэннях у галінах аргані-зацыі абароны і знешніх зносін, з вялікім расшы-рэннем функцый саюзных рэспублік, павінна служыць новым падвядзеннем нашай упэўненасці ў моцнасці і росце сіл Савецкага Саю-за. Гэта ўпэўненасць дэман-стрыруецца тым мацней, што мы прапануем правес-ці гэтыя пераўтварэнні ў разгар Айчыннай вайны, калі так вяліка напружанне сіл нашых народаў і калі не кожная дзяржава адважыла-ся б на такія буйныя пераў-тварэнні.

ў Чырвоную Армію право-дзіліся за мінулыя годы і ў тых раёнах СССР, дзе ў стары час не праводзілася ваенных прызываў. Ствара-ліся і нацыянальныя вайско-выя часці ў Чырвонай Ар-міі, але гэтыя фарміраванні да гэтага часу не маглі атры-маць свайго сапраўднага развіцця.

Зараз становішча змяніла-ся да лепшага. Стварыліся дастатковыя магчымасці для вайсковых фарміраванняў у саюзных рэспубліках. Ва ўсіх рэспубліках ёсць не толькі кадры радавых бай-цоў, але і пэўныя кадры каманднага састава, які мо-жа кіраваць адпаведнымі вай-сковымі часцямі. Такім чы-нам, цяпер стварэнне вай-сковых фарміраванняў у саюзных рэспубліках можа быць пастаўлена на цвёрдыя ногі. Але для ажыццяўлен-ня гэтай задачы трэба мець рэспубліканскія Наркаматы Абароны, а значыць, узні-кае неабходнасць пераўтвар-эння агульнасаюзнага Нар-камата Абароны ў саюзна-рэспубліканскі наркамат. Трэба думаць, што гэта ўзмацніць увагу рэспуб-лік таксама да паста-ноўкі ваеннага абучэння ў школах і ў вышэйшых на-вучальных установах, што нам неабходна. Пры такім становішчы стварэнне фар-міраванняў у рэспубліках, як састаўных часцей Чыр-вонай Арміі, адыграе сваю нямаалаважную становую ролю.

Як гэта адаб'ецца на нашай Чырвонай Арміі? Ці будзе гэта садзейнічаць яе ўмаца-ванню, росту яе магутнасці? Так, у гэтым не можа быць сумнення. Наша армія заў-сёды была блізка і дорага народам Савецкага Саюза. У ходзе Айчыннай вайны яшчэ больш узмацнілася любоў народаў СССР да сваёй арміі, і яшчэ больш моцнай і ўсеагульнай стала гордасць савецкіх людзей поспехамі і гераізмам Чыр-вонай Арміі. (Апладысменты). На самай справе. Хто не бачыць, якую слаўную ба-рацьбу вядзе наша армія за вызваленне Украіны, за вызваленне Беларусі? Хто не цэніць усёй душой таго, што робіць Чырвоная Ар-мія для падрыхтоўкі бліз-

кага вызвалення Літвы, Латвіі, Эстоніі, Малдавіі, Карэла-Фінскай рэспублікі? (Працяглыя апладысменты). Хто не помніць аб тым, што савецкія войскі выра-тавалі Азербайджан, Грузію і Арменію ад нашэствія гер-манскага фашызма? (Апла-дысменты).

Хто не праслаўляе ў со-веткім народзе нашу армію за тое, што яна адстаяла нашу сталіцу — Маскву, учыніла разгром немцаў пад Сталінградам, перайшоў-шы ў наступленне па ўсяму фронту, абараніла Ленін-град, поўнасцю зняла з яго блокаду і гоніць зараз по-чышчы ворага з роднай зямлі, не даючы яму пера-дышкі? (Бурныя, працяг-лыя апладысменты). Хто, апрача зачумленых фашыз-мам, не зразумеў цяпер, што Чырвоная Армія вы-конвае вызваленчую місію не толькі ў адносінах сваёй Радзімы, але і ў адносінах усіх дэмакратычных краін, якія змагаюцца за сваю часць, свабоду і незалеж-насць супроць смротнай небяспекі з боку фашызма? (Апладысменты). Хто, далей, не ведае аб тым, што рабочыя і работніцы нашых заводаў і фабрык, што слянеі сляне-кі ў калгасах, што наша ін-тэлігенцыя, што ўсе савец-кія людзі гатовы аддаць для ўмацавання магутнасці Чыр-вонай Арміі ўсё свае сілы, што сваёй самаадданай пра-цай яны на справе выкон-ваюць свой абавязак перад Радзімай, перад гераічнай Чырвонай Арміяй? (Працяг-лыя апладысменты).

Утварэнне вайсковых час-цей рэспублік павінна пас-лужыць далейшаму ўмаца-ванню нашай арміі, як аба-ронцы нашай Радзімы, як надзейнай апоры Савецкага Саюза. Ворагі Савецкага Са-юза могуць не сумнявацца, што ў выніку гэтых новых вайсковых фарміраванняў сі-лы нашай дзяржавы яшчэ больш умацауюцца. Гэта пры-мусіць іх надалей быць больш асцярожнымі. Гэта новае ўвапласчэнне ўмацоў-ваючайся дружбы народаў Савецкага Саюза будзе са-дзеінічаць далейшаму росту аўтарытэта нашай краіны ў вачах народаў Усхода і За-хада. (Апладысменты).

ІІ.

ІІ. Пераўтварэнне Народнага Камісарыята Замежных Спраў

Не меншае значэнне мае пераўтварэнне агульнасаю-знага Народнага Камісарыята Замежных Спраў ў саюзна-рэспубліканскі наркамат.

Да ўтварэння Савецкага Саюза, побач з Народным Камісарыятам Замежных Спраў РСФСР, існавалі На-

родныя Камісарыяты Замеж-ных Спраў на Украіне, у Бе-ларусі, Грузіі, Арменіі, Азер-байджане, якія ў пэўных вы-падках падтрымлівалі знеш-нія зносіны з другімі дзяр-жавамі. У першы перыяд,

(Працяг, гл. на 3 стар.).

Х сесія Вярхоўнага Савета СССР першага склікання

Аб пераўтварэнні Наркамата Абароны і Народнага Камісарыята

Замежных спраў з агульнасаюзных у саюзна-рэспубліканскія наркаматы

Даклад тав. В. М. Молатава ў Вярхоўным Совеце СССР 1 лютага 1944 года

(Працяг пачатак гл. на 2 стар.)

Калі наша дзяржава яшчэ не была сабраная ў адну агульнасаюзную дзяржаву, а складалася з разрозненых частак, — паміж асобнымі савецкімі рэспублікамі і замежнымі дзяржавамі быў заключан рад дагавораў і пагадненняў. У некаторых выпадках прадстаўнікі РСФСР атрымлівалі спецыяльныя паўнамоцтвы ад другіх савецкіх рэспублік для ўдзелу ў міжнародных нарадах і для заключэння дагавораў з другімі дзяржавамі ад імені ўсіх або некалькіх савецкіх рэспублік. Тав. Сталін гаварыў на 1-м агульнасаюзным З'ездзе Саветаў, што тады „савецкія рэспублікі, хоць і дзейнічалі разам, але ішлі розна, занятыя перш за ўсё пытаннем свайго існавання“. На першай стадыі гэта было немінуца.

Пры ўтварэнні СССР, у адпаведнасці з агульнай воляй саюзных рэспублік, было рашана аб'яднаць у адным цэнтры справу знешніх зносін з замежнымі дзяржавамі. Тады быў утворан агульнасаюзны Наркамат Замежных спраў, які атрымаў правы Народных Камісарыятаў Замежных спраў асобных савецкіх рэспублік. З таго часу і да нашых дзён савецкая дзяржава была прадстаўлена за граніцай прадстаўніцтвам агульнасаюзных дыпламатычных прадстаўнікоў. Дагаворы і пагадненні з замежнымі дзяржавамі заключаліся таксама толькі ад імені Саюза. Гэта было неабходна для пэўнага этапу развіцця нашай дзяржавы і дало свае станоўчыя рэзультаты, умацаваўшы дзяржаву і высокую падняўшы яе ролю ў міжнародных справах. (Апладысменты).

Але і тады, яшчэ на партыйным з'ездзе ў 1923 гаду, тав. Сталін гаварыў: „Нацыянальнае пытанне мы будзем ставіць яшчэ не раз, бо ўмовы нацыянальных і міжнародных мяняюцца і яшчэ могуць змяніцца. Я не заракаюся ад таго, што, быць можа, нам прыдзецца некаторыя камісарыяты, якія мы зліваем у саставе Саюза Рэспублік, потым раз'яднаць...“

Як лепшы зяток нацыянальнага пытання, не толькі ў нашай партыі і не толькі ў нашай краіне, тав. Сталін, — які разам з вялікім Леніным заклаў асновы Савецкага Саюза, — ужо тады ўказаў, што змяненні ў міжнароднай абстаноўцы і нацыянальнае развіццё будуць не раз выклікаць арганізацыйныя перабудовы ў апарате савецкай дзяржавы. Іншым і нельга ўявіць сабе становішча спраў, асабліва

ў такім маладым і быстраўмацоўваючымся арганізме, як Савецкі Саюз. Зараз пытанне аб знешніх зносінах саюзных рэспублік ставіцца інакш, чым два дзесяцігоддзі таму назад, калі ствараўся Савецкі Саюз. Яно вырасла з жыццёвых патраб рэспублік і яго вырашэнне дыктуюцца інтарэсамі Саюза, як цэлага.

Даўно прайшоў час, калі некаторыя замежныя дзяржавы стараліся не заўважаць існавання народжанай Кастрычніцкай рэвалюцыяй Савецкай Рэспублікі. Цяпер, наадварот, сярод замежных дзяржаў расце цяга да ўстаўлення і развіцця дыпламатычных адносін з нашай дзяржавай. Вядома, ва ўмовах сусветнай вайны для гэтага ёсць свае асобыя немалыя цяжкасці, але ўсё ж і за годны вайны міжнародны сувязі СССР няўхільна расшыраліся. Можна нават сказаць, што іменна за годны вайны міжнародны сувязі Савецкага Саюза падняліся на новую, больш высокую ступень. Факты агульнавядомы. Упершыню за час існавання савецкай улады мы ўстанавілі не толькі дружасцвенныя, але і саюзныя адносіны з Вялікабрытаніяй. (Працяглыя апладысменты). Такія ж добрыя адносіны ў нас устанавіліся са Злучанымі Штатамі Амерыкі. (Працяглыя апладысменты). Стварылася магутная антыгітлераўская кааліцыя, узначальваемая Савецкім Саюзам, Вялікабрытаніяй і Злучанымі Штатамі Амерыкі, ваеннае і палітычнае значэнне якой для ўсяго круга дэмакратычных дзяржаў цяжка пераацаніць. (Апладысменты). Прыкладам умацоўваючыхся дружасцвенных адносін Савецкага Саюза з еўрапейскімі дзяржавамі можа служыць нядаўна заключаны Савецка-Чэхаславацкі дагавор. Закладзены асновы для супрацоўніцтва вялікіх і малых дэмакратычных краін не толькі ў часе вайны супроць агульнага ворага, але і для пасляваеннага перыяда ў імя аховы міра ад новых замахаў з боку агрэсіўных дзяржаў. Як вядома, Маскоўская і Тэгеранская канферэнцыі занялі віднейшае месца ў развіцці і ўмацаванні антыгітлераўскай кааліцыі, і як ніколі вяліка ўпэўненасць народаў антыгітлераўскага лагера ў блізкай і поўнай перамозе, у недалёкіх ужо сумесных сакрушальных ударах саюзнікаў па агульнаму ворагу, а таксама ўпэўненасць у тым, што ў гэтай сумеснай барацьбе загартуецца саюз і дружба антыфашысцкіх краін. (Апладысменты).

І ўсё ж нельга сказаць,

каб гэты агульны, станоўчы ход развіцця міжнародных сувязей Савецкага Саюза мог поўнасьцю ахапіць не толькі агульнасаюзныя патрэбы, але і многастайныя і ўзрастаючыя патрэбы саюзных рэспублік у знешніх справах. Ёсць, напрыклад, нямала спецыфічных гаспадарчых і культурных патраб у саюзных рэспублік, якія не могуць быць у поўнай меры ахоплены агульнасаюзным прадстаўніцтвам за граніцай, а таксама дагаворамі і пагадненнямі Саюза з другімі дзяржавамі. Гэтыя нацыянальныя запросы рэспублік могуць быць лепш задаволены пры дапамозе прамых зносін рэспублік з адпаведнымі дзяржавамі. Зразумела, патрабуецца спецыяльная канкрэтная распрацоўка пытанняў гэтага рода ў агульнасаюзных і рэспубліканскіх органах. Нельга таксама адмаўляць, што спатрэбіцца некаторы час, каб наладзіць гэту знешнюю дзейнасць рэспублік. Такія пытанні вырашаюцца не па шаблону. Бясспрэчна, аднак, тое, што пытанне аб выхадзе на знешнюю арэну дзейнасці набыло ўжо для рада рэспублік жыццёвае значэнне. Трэба, нарэшце, прызнаць, што гэта не толькі ў інтарэсах тых або іншых асобных саюзных рэспублік, але і ў інтарэсах усёй справы расшырэння міжнародных сувязей і ўмацавання супрацоўніцтва СССР з другімі дзяржавамі, што так важна ў часе вайны і што даць свае плады таксама ў пасляваенны перыяд.

Вось падставы, па якіх трэба прызнаць неабходным пераўтварэнне Народнага Камісарыята Замежных спраў з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі наркамат. Калі ў першы перыяд існавалі толькі рэспубліканскія Наркаматы Замежных спраў, а ў другі толькі агульнасаюзны Наркамат Замежных спраў, то зараз Народны Камісарыят Замежных спраў павінен ператварыцца ў больш складаную і разгалінаваную арганізацыю — у саюзна-рэспубліканскі наркамат.

Мне застаецца нямнога даваць аб нашай дыпламатычнай практыцы. Прыходзіцца канстатываць, што адсутнасць спецыяльных указанняў у Савецкай Канстытуцыі ў адносінах права саюзных рэспублік на абмен прадстаўніцтвамі з другімі дзяржавамі і на знешнія зносіны часам вытлумачаецца ў прамую шкоду інтарэсам савецкіх рэспублік і Савецкага Саюза ў цэлым. Прапануемае дапаўненне паслужыць да ліквідацыі такога рода фактаў.

ІІІ.

Новы крок уперад у вырашэнні нацыянальнага пытання

Прапануемае пераўтварэнне Народнага Камісарыята Замежных спраў і Наркамата Абароны з'яўляецца новым крокам уперад у вырашэнні нацыянальнага пытання ў Савецкім Саюзе. Гэта пераўтварэнне знаходзіцца ў прамой адпаведнасці з прынцыпамі нашай Ленінска-Сталінскай нацыянальнай палітыкі. Правядзенне такога роду мерапрыемстваў у цяперашні час азначае, што савецкая дзяржава дасягнула новай ступені свайго развіцця, ператвараючыся ў больш складаны і поўнакроўны арганізм. У гэтым нельга не бачыць новае сведчанне вялікага значэння сацыялістычных прынцыпаў арганізацыі Савецкага Саюза.

У дакладзе на з'ездзе Саветаў, зацвярджаўшым Канстытуцыю СССР у 1936 гаду, тав. Сталін так ахарактарызаваў перамогу нацыянальнай палітыкі савецкай улады, якая забяспечыла поспех утварэння многа-нацыянальнай дзяржавы на базе сацыялізма:

„Адсутнасць эксплуатацыйскіх класаў, якія з'яўляюцца асноўнымі арганізатарамі міжнацыянальнай дракі; адсутнасць эксплуатацый, культурную ўзаемнае недавер'е і распальваючай нацыяналістычныя страсці; наўнасць на чале ўлады рабочага класа, які з'яўляецца ворагам усякага заняволення і верным носьбітам ідэй інтэрнацыяналізма; фактычнае ажыццяўленне ўзаемнай дапамогі народаў ва ўсіх галінах гаспадарчага і грамадскага жыцця; нарэшце, росквіт нацыянальнай культуры народаў СССР, нацыянальнай па форме, сацыялістычнай па зместу, — усе гэтыя і падобныя ім фактары прывялі да таго, што змянілася ў корані аблічча народаў СССР, знікла ў іх пачуццё ўзаемнага недавер'я, развілося ў іх пачуццё ўзаемнай дружбы і наладзілася, такім чынам, сапраўднае брацкае супрацоўніцтва народаў у сістэме адзінай саюзнай дзяржавы.

У выніку мы маем зараз далкама склаўшыся і вытрымаўшы ўсе выпрабаванні многа-нацыянальную сацыялістычную дзяржаву, моцнасці якой магла б пазайздросціць любая нацыянальна дзяржава ў любой частцы свету“.

(Працяглыя апладысменты).

З таго часу прайшло яшчэ 7 год, — і якіх год! Хутка мы выдзем

Вялікую Айчынную вайну з германскім фашызмам і яго саюзнікамі, якія выкарысталі ў барацьбе з Савецкім Саюзам матэрыяльныя і людскія рэсурсы амаль усёй Еўропы. Гэта было новым і пры тым самым сур'ёзным выпрабаваннем для нашай многа-нацыянальнай дзяржавы. Але і гэта выпрабаванне з часцю вытрымаў Савецкі Саюз.

У 26-ю гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі тав. Сталін у такіх словах падвёў вынік апошняму перыяду: „Усе народы Савецкага Саюза аднадушна падняліся на абарону свайго Радзімы, справядліва лічычы сучасную Айчынную вайну агульнай справай усіх працоўных без адрознення нацыянальнасці і веравызнання. Цяпер ужо самі гітлераўскія палітыкі бачаць, як безнадзейна глупымі былі іх разлікі на раскол і сутычкі паміж народамі Савецкага Саюза. Дружба народаў нашай краіны вытрымала ўсе цяжкасці і выпрабаванні вайны і яшчэ больш загартавалася ў агульнай барацьбе ўсіх савецкіх людзей супроць фашысцкіх захватчыкаў“.

(Апладысменты).

У гэтым, — на словах тав. Сталіна, — адна з рашаючых крыніц сілы Савецкага Саюза.

Падвядзем вынікі. Праводзячы ў сучасных умовах буйныя дзяржаўныя пераўтварэнні, мы павінны, вядома, паставіць пытанне аб тым, як гэта адзавецца на Чырвонай Арміі і на яе глыбокім тыле ў краіне. Інакш кажучы, ці робім мы крок да ўмацавання або да аслаблення СССР?

Усё сказанае вышэй дае магчымасць даць на гэта пытанне пэўны адказ.

Пераўтварэнне Наркамата Замежных спраў і Наркамата Абароны, выдзяляючы з расшырэння задач і функцый саюзных рэспублік унутры краіны і за яе межамі, не толькі не супярэчыць інтарэсам умацавання нашага Саюза, а наадварот, праводзіцца ў імя і для далейшага ўмацавання нашай вялікай дзяржавы. (Працяглыя апладысменты). З моманту ўтварэння Савецкага Саюза Канстытуцыя забяспечыла саюзным рэспублікам такое вышэйшае выражэнне іх суверэнных правоў, як права свабоднага выхаду з СССР. Але чым далей, тым больш народы Савецкага Саюза

(Працяг гл. на 4 стар.)

Х сесія Вярхоўнага Савета СССР I-га склікання

Заканчэнне даклада тав. В.М. Молатава ў Вярхоўным Совеце СССР I лютага 1944 г.

(Пачатак гл. на 2 стар.)

пранікаюцца імкненнем жыць у деснай дружбе паміж сабой, дапамагаць друг другу і ісці разам праз усе выпрабаванні пад кіраўніцтвам савецкай улады (апладысменты). Прызанне з боку Саюза факта ўзрослых патрэб рэспублік у іх дзяржаўным будаўніцтве, уключаючы і знешнюю дзейнасць і законодаўчае забяспечанне гэтых патрэб рэспублік, толькі ўмацоўвае брацкія адносіны народаў нашай краіны і яшчэ паўней раскрывае гістарычны сэнс існавання Савецкага Саюза ў вачах народаў Усхода і Захада. Трэба, далей, прызнаць, што новы крок уперад у вырашэнні нацыянальнага пытання ў СССР мае вялікае значэнне з пунк-

ту гледжання ўсяго прагрэсіўнага чалавечтва. У перыяд, калі германскі фашызм—гэта горшае дзецішча імперыялізма!—падняў галаву і развязаў сусветную вайну, каб душыць суседзяў, знішчаць свабодныя дзяржавы і навязаць сваю разбойніцкую імперыялістычную палітыку другім народам Еўропы, а потым і народам усяго свету,—новы поспех правядзення ленинска-сталінскай нацыянальнай палітыкі ў савецкай дзяржаве будзе мець асабліва важнае міжнароднае значэнне. Гэты крок савецкай улады будзе новым маральна-палітычным ударам па фашызму ў яго чалавеканенавісціцкай палітыцы, наскрозь варагой інтарэсам свабоднага нацыянальнага развіцця народаў. Савецкі Саюз і яго саюзні-

кі ўжо паспяхова б'юць фашызм, які навязаў гэту вайну, набліжаючы тэрміны яго поўнага ваеннага разгрому. Але мы ведаем, што ваенным разгромам фашысткіх сіл нельга абмежавацца. Трэба, каб маральна-палітычны разгром фашызма таксама быў даведзен да канца (працяглыя апладысменты). Гэтаму, мы ўпэўнены, будуць з поспехам садзейнічаць тыя дзяржаўныя пераўтварэнні ў Савецкім Саюзе, якія зараз прадастаўляюцца на ваша зацвярджэнне.

Я выражаю ўпэўненасць, што Вярхоўны Совет прадаманстрыруе аднадушша савецкіх людзей у вырашэнні пытання аб прапануемых дзяржаўных пераўтварэннях. (Бурныя, працяглыя апладысменты. Усе устаюць).

Інфармацыйнае паведамленне аб пасяджэннях Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза I лютага 1944 года

I лютага ў зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета СССР, у Крэмлі, у 11 гадзін дня адбылося чацвертае пасяджэнне Савета Нацыянальнасцей і ў 2 гадзіны дня—чацвертае пасяджэнне Савета Саюза.

На пасяджэнні Савета Нацыянальнасцей старшынявуе Старшыня Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза—дэпутат Швернік Н. М.,

на пасяджэнні Савета Саюза—Старшыня Савета Саюза депутат Андрэў А. А. На пасяджэннях палат былі заслуханы заключныя словы па першаму пытанню парадку дня: дакладчыка—Народнага Камісара Фінансаў СССР тав. Звервава А. Г. і садакладчыкаў Бюджэтных Камісій Савета Нацыянальнасцей і Савета Саюза—дэпутатаў

Хахлова І. С. і Нікалаева К. І. Совет Нацыянальнасцей і Совет Саюза аднагалосна зацвярджаюць Дзяржаўны бюджэт СССР на 1944 год. Партыкулах, а потым і ў цэлым аднагалосна зацвярджаецца „Закон аб Дзяржаўным бюджэце Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік на 1944 г.“.

Інфармацыйнае паведамленне аб сумесным пасяджэнні Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей 1 лютага 1944 г.

I лютага ў 7 гадзін вечара ў зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета СССР, у Крэмлі, адбылося сумеснае пасяджэнне Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей.

Паяўленне ў ложах Старшыні Савета Народных Камісарыятаў СССР таварыша Сталіна І. В., членаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і членаў Урада Саюза ССР прысутныя сустракаюць бурнай, доўга не маўкаемай аваяцыяй.

За сталом Старшыні: Старшыня Савета Саюза т. Андрэў А. А., Старшыня Савета Нацыянальнасцей т. Швернік Н. М. і іх намеснікі т. т. Лысенка Т. Д., Юсупаў У., Асланава Ч. А., Булагін М. В. Старшынявуе—Старшыня Савета Саюза депутат Андрэў А. А.

У парадку дня—пытанне аб пераўтварэнні Народнага Камісарыята Абароны і Народнага Камісарыята Замежных спраў з агульнасаюзных у саюзна-рэспубліканскія народныя камісарыяты.

З дакладам па гэтым пытанню выступіў сустрануты бурнай аваяцыяй Намеснік Старшыня Савета Народных Камісарыятаў СССР таварыш Молатаў В. М.

Даклад тав. Молатава В. М. неаднаразова перарываўся працяглымі апладысментамі, пераходзячымі ў аваяцыю, выражаўшымі адабрэнне ўнесеным Саветам Народных Камісарыятаў СССР на разгляд сесіі законапраектаў і ўпэўненасць у тым, што прапануемы буйныя дзяржаўныя пераўтварэнні будуць садзейнічаць далейшаму ўмацаванню нашай вялікай дзяржавы.

Пасля сканчэння даклада таварыша Молатава В. М. адкрыліся спрэчкі. У спрэчках выступілі депутаты: Палецкі Ю. І. (Літоўская ССР), Багіраў М. Д. (Азербайджанская ССР), Ланцэ В. Т. (Латвійская ССР), Панамарэнка П. К. (Беларуская ССР), Багамолец А. А. (Украінская ССР), Варэ І. Я. (Эстонская ССР), Грэчуха М. С. (Украінская ССР), Праконен П. С. (Карэла-Фінская ССР).

З-за адсутнасці парэчаннаў тав. Молатаў ад заключнага слова адмовіўся.

Вярхоўны Совет СССР раздзельным галасаваннем па палатах аднагалосна зацвярджае „Закон аб стварэнні вайсковых фарміраванняў саюзных рэспублік і аб пераўтварэнні ў сувязі з гэтым Народ-

нага Камісарыята Абароны з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі Народны Камісарыят“ і „Закон аб пераўтварэнні ў сувязі з гэтым Народнага Камісарыята Замежных спраў з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі Народны Камісарыят“.

Пасля прыняцця гэтых законаў слова для прапановы па трэцім пункту парадку дня—аб першым Намесніку Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР—прадастаўляецца Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварышу Калініну М. І.

Тав. Калінін уносіць прапанову выбраць першым Намеснікам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Н. М. Шверніка.

Вярхоўны Совет сумесным галасаваннем абодвух палат аднагалосна выбірае першым Намеснікам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР таварыша Шверніка Нікалая Міхайлавіча.

На гэтым закрылася X сесія Вярхоўнага Савета СССР.

Ад Савецкага Інформбюро (з аператыўных звадак)

Войскі Ленінградскага фронту, зламаўшы супраціўленне праціўніка, I лютага авалодалі горадам Кінгісеп і, прадаўжаючы развіццё наступлення на поўнач і на поўдзень ад Кінгісеп, з баямі занялі больш 50 насялёных пунктаў.

На працягу 3 лютага на Нарвскім напрамку нашы войскі прадаўжалі весці наступальныя баі, у ходзе якіх занялі больш 50 насялёных пунктаў.

Некалькі дзён назад войскі 2-га Украінскага фронту, перайшоўшы ў наступленне з раёна на поўнач ад Кіраваграда ў заходнім напрамку, і войскі 1-га Украінскага фронту з раёна на паўднёвы-ўсход ад Белага Цяркаў ва ўсходнім напрамку, прарвалі вельмі ўмацаваную абарону немцаў і за пяць дзён наступальных баёў прасунуліся насустрач друг другу на кожным напрамку ад 50 да 75 кілометраў і расшырылі працяг на кожным участку наступлення да 160-175 кілометраў на фронту.

У выніку праведзенай аперацыі войскі 2-га і 1-га Украінскіх фронтоваў злучыліся ў раёне Звенігародка, Шпола і тым самым замкнулі кальцо акружэння групу праціўніка, дзеючай на поўнач ад гэтай лініі, у саставе дзевяці пяхотных і адной танкавай дывізіі.

Нашымі войскамі вызвалена больш 300 насялёных пунктаў, у тым ліку горады Смела, горады Шпола, горады Звенігародка, горады Канеў, горады Багуслаў, раённыя цэнтры Кіеўскай абласці Ротмістраўка, Лісянка, Міронаўка, буйныя чыгуначныя вузлы Бобрыцкая, Цветкова, Міронаўка.

На працягу 4 лютага на Нарвскім напрамку нашы войскі прадаўжалі наступленне і занялі некалькі насялёных пунктаў. Нашымі войскамі поўначцю ачышчана ад немцаў узбярэжжа Фінскага заліва да вусця ракі Нарва.

Нашы войскі, наступаючы ўздоўж узбярэжжа Чудскога возера і на ўсход ад яго занялі рад насялёных пунктаў.

На поўдзень ад Сіверскі нашы войскі з баямі прасоўваліся ўперад і занялі насялёныя пункты Мхі, Владычкіна, Лужкі і чыгуначныя станцыі Нізоўскі, Мшынская.

На паўднёвы-запад ад Любань нашы войскі, пераадоляючы інжынерныя загароды праціўніка на лясных дарогах, з баямі прасоўваліся ўперад і занялі насялёныя пункты Паддуб'е, Азвінка, Кубалава, Пустое Рядна, Замежжа, Берэвіцы, Заручча, Веражына, Замосце, Берэжна, Вольныя Куноні. Нашымі войскамі поўначцю ачышчана ад праціўніка чыгунка Ноўгарад—Ленінград.

На захад ад Ноўгарада нашы войскі, пераадоляючы супраціўленне і контратакі праціўніка, прадаўжалі весці наступальныя баі і занялі некалькі насялёных пунктаў.

На поўнач ад Звенігародка і Шпола нашы войскі прадаўжалі весці баі па знішчэнню акружанай групу праціўніка і занялі насялёныя пункты Мамы Ржэвец, Гамарня, Хмельня, Міхайлаўка, Мошны, Гаролаўка. Наша авіяцыя на гэтым участку фронту вяла паспяховую барацьбу з транспартнымі самалётамі праціўніка і збіла пры гэтым у паветры 13 і знішчыла на пасадкачых пляцоўках 60 трохматорных транспартных самалётаў „Ю-52“.

На працягу 5 лютага на Нарвскім напрамку нашы войскі вялі баі па ачышчэнню ад асобных груп праціўніка ўсходняга берага ракі Нарва і занялі некалькі насялёных пунктаў.

Нашы войскі, наступаючы ўздоўж узбярэжжа Чудскога возера і на ўсход ад яго, прасунуліся ўперад і занялі некалькі насялёных пунктаў.

На паўднёвы-запад ад Сіверскі нашы войскі з баямі прасоўваліся ўперад.

На паўднёвы-запад ад горада Любань, нашы войскі прадаўжалі наступленне і занялі насялёныя пункты Нікулкіна, Бор, Волкіна, Філіпавічы, Загор'е, Загародзіцы, Вяжышчэ.

Войскі 1-га Украінскага фронту, у выніку імклівага ўдара рухомых злучэнняў і пяхоты ў ўмела праведзенага абходнага манёўра авалодалі абласнымі цэнтрамі Украіны гарадамі Луцк і Роўна, горадам і буйным чыгуначным вузлом Здалбунаў, а таксама з баямі занялі больш 200 другіх насялёных пунктаў і сярод іх раённыя цэнтры Ровенскай абласці горады Острог, Клевань, Олыка, раённы цэнтр Валынскай абласці Колкі і чыгуначныя станцыі Крывін, Магіляны, Остраў, Іванкава, Квасілаў, Шпанаў, Обараў, Оржэў, Клевань, Новастаў, Цумань, Олыка, Арманцоў, Ківерцы, Любацірск, Валожкі, Рэшукі, Галы, Рафалаўка. У баях захвачана больш 2 тысяч палонных і сярод іх палонныя, належачыя да разбітых у баях 18-й і 19-й Венгерскіх пяхотных дывізіі.

На поўнач ад Звенігародка і Шпола нашы войскі прадаўжалі весці паспяховыя баі па знішчэнню акружанай групу праціўніка і, спіскаючы кальцо акружэння, авалодалі раённымі цэнтрамі Кіеўскай абласці Ольшана, буйнымі насялёнымі пунктамі Семігоры, Копнавата, Мартынаўка.

На працягу 4 лютага нашы войскі на ўсіх фронтах падбілі і знішчылі 109 немецкіх танкаў. У паветраных баях і агнём зенітнай артылерыі знішчана 46 самалётаў праціўніка, з іх 22 трохматорных транспартных самалёты „Ю-52“.

Адзаны рэдактар А. КРУШЫНСКІ.